

Alle partijleiders zijn bovengemiddelde sprekers, concludeert speechdeskundige **Huib Hudig**. Hij beoordeelt er zes op presentatie, vorm en inhoud. Wie spreekt het beste, en verdient de meeste sterren?

Fotobewerking NRC Fotodienst

CDA en PvdA, speel toch meer in op emoties

Moddergooien, lastercampagnes en framing, ze kunnen er wat van bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Ook hier achter de Nederlandse dijkten maken spindoctors gebruik van vileine campagnetrucs. Met als bekend voorbeeld CDA-lijsttrekker Balkenende die in 2006 PvdA-leider Bos aanviel met de woorden: „U draait en u bent niet eerlijk”, waardoor hij volgens sommigen de verkiezingen won.

Intussen is er aan de overkant van de oceaan het een en ander veranderd. In 2008 verscheen daar ineens Barack Obama die zijn kiezers *fired up*

and ready to go maakte met een boodschap over hoop en verandering.

Sindsdien zijn de regels van het spel veranderd. Speeches spelen een grotere rol tijdens de verkiezingen, vooral dankzij het internet. Waar vroeger slechts één zin in een krant werd afgedrukt of op televisie uitgezonden, kunnen kandidaten nu volledig uitpakken; de kijker kijkt het op YouTube rustig terug boven zijn bord cornflakes.

Dat gaat in Nederland ook gebeuren. Veel mensen zijn het moddergooien en het slechte nieuws beu, ze snakken naar een positieve, inspirerende boodschap. Daarom zal het bij de komende Tweede Kamerverkie-

zingen niet alleen gaan over hoeveel een halfje wit kost bij de bakker, hoeveel een bijstandsmoeder er maandelijks op voor- of achteruit gaat. Mensen willen weten wie de mens achter de politicus is, wat zijn waarden zijn, hoe hij de samenleving ziet en waar hij die naartoe wil brengen.

Het is juni, de tijd van partijcongressen. Ook dit weekend presenteren lijsttrekkers (PvdA, CDA en GroenLinks) zichzelf en hun ideeën aan partijgenoten en de kijker thuis. Een goed moment om eens de balans op te maken: wie zijn de beste sprekers van het land?

Als speechcoach begeleid ik sprekers op drie overlappende gebieden:

1. Inhoud: Wie ben je? Wat is je boodschap?
2. Vorm: Hoe bouw je een inspirerende speech op, met stijlmiddelen, een persoonlijke band, waarden en visie?
3. Presentatie: Hoe presenteer je je speech qua stem, houding en contact met publiek?

Op basis van recente speeches heb ik de fractievoorzitters van de zes grootste partijen op die gebieden vergeleken en beoordeeld met 1, 2, 3, 4 of 5 sterren voor slecht, onvoldoende, voldoende, goed en zeer goed.

Vervolg **Speeches**: pagina 2

6. Van Haersma Buma (CDA)
(Speech na verkiezing als lijsttrekker CDA op 18 mei)

Quote: [Naar aanleiding van debat over begrotingsakkoord]: „Er waren ook partijen die [...] liever kijken wat anderen fout doen, dan dat ze zelf met oplossingen komen. Mijn manier van politiek bedrijven is anders. Ik wil politiek met de blik op de toekomst en met oog voor elkaar.”

Inhoud: Daar zit bij het CDA al jaren het echte probleem: waar staat de partij nou voor, waarom zou iemand niet voor de VVD, ChristenUnie of PvdA kiezen? Dat wordt, ook bij hem, niet duidelijk.

Vorm: Van Haersma Buma wil aan de slag, bouwen aan de partij en „samen het land in”. Hij dankt partijgenoten en tegenstanders (onder andere met de aardige drieslag „Mona kwam, zag en won de harten van alle Nederlanders”). Hij wil de CDA'ers verenigen. „Met de blik op de toekomst, en met oog voor elkaar.” Maar het mist passie en beleving, en dat probleem begint bij de inhoud.

Presentatie: Van Haersma Buma heeft een aangename presentatie. Goeie stem, ietwat monotoon, hij mag zich best eens boos maken.

5. Samsom (PvdA)
(Speech PvdA-congres 17 maart)

Quote: „De meeste mensen klimmen op eigen kracht langs de maatschappelijke ladder omhoog. Maar dan moet die ladder daar wel staan en goed worden onderhouden. Het is hier waar wij veel mensen zijn kwijtgeraakt. Bij die ladder.”

Inhoud: Samsom zet zichzelf neer als een ambitieus en intelligent spreker. Hij strijdt tegen het onfatsoenlijke kabinet („En jij pakt die kans weer af, Mark. [...] En ik zal je tegenhouden.”), maar zijn eigen boodschap sneeuwt onder. Na afloop vraag je je af: waar staat hij nou voor?

Vorm: Samsom – zelfverklaard Obamafan – gebruikt veel drieslagen („Ik ben trots, dankbaar en strijdbaar”). Na een uitgebreid dankwoord en een persoonlijke noot (Greenpeace-bootje) zet hij zijn agenda uiteen: passend onderwijs, sociale werkvoorzieningen, bonussen, Europa, werkelijk alles komt voorbij. De PvdA moet terug naar het hart van de samenleving, zegt hij aan het eind, maar dan luister je al niet meer. Beter spanning opbouwen.

Presentatie: Samsom is een bevlagen spreker, maar heeft een wat onrustige, haastige presentatie: hese, hoge stem en veel bewegingen.

4. Pechtold (D66)
(Congresspeech 21 april 2012)

Quote: „Mensen willen weer bouwen aan een beter Nederland. Een land, dat is ingericht op de maat van mensen. [...] Een land in beweging. Op een continent met één krachtige, politieke unie. Een land dat oog heeft voor de rest van de wereld. [...] Een land dat handelt. Maar nooit over mensenrechten.”

Inhoud: Pechtold zet zijn partij geloofwaardig neer als de partij van de toekomst die daadwerkelijk wil hervormen. Wellicht een beetje te highbrow om een groot electoraat aan te spreken („Wat een lippendienst!”).

Vorm: Pechtold schetst beelden van zijn jeugd in Rotterdam en laat (met videobeelden) zien dat alle partijen praten over hervormen, maar dat alleen D66 het doet. Hij gaat uitgebreid in op het mislukken van het Catshuisoverleg („Wat een kostbare inschattingfout”) en sluit af met een toekomstvisie van D66 (zie hierboven). Hij heeft teveel woorden nodig zodat de aandacht soms verslapt: schrappen!

Presentatie: Pechtold articuleert duidelijk, maakt contact, kan wat dynamischer qua gezichtsuitdrukking en handen.

2. Wilders (PVV)
(Bijdrage debat Begroting 2013 op 29 mei 2012)

Quote: [Over Lenteakkoord] „Een prachtig akkoord: als je tenminste een windmolen bent, of een naar subsidie hunkerende shag rokende milieuvrijwilliger. Een waardeloos akkoord: als je een hardwerkende belastingbetaler bent.”

Inhoud: Wilders is duidelijk in zijn boodschap naar de kijker thuis: Brussel is de boosdoener waar we tegen moeten vechten. Hij versimpelt zijn betoog alleen zodanig dat het aan geloofwaardigheid inboet.

Vorm: De toespraak van Wilders bevat veel creativiteit en humor („FC Kunduz is vooral FC Knudde”). Hij feliciteert de ‘Kunduz’-coalitie die „braaf uitvoert wat Brussel dicteert”. Hij gaat kort in op de afspraken in het akkoord maar richt zich op de essentie: „Dit gaat om onze vrijheid en onafhankelijkheid. Baas in eigen huis, baas in eigen land.” Zijn bijtende toon zorgt er wel voor dat hij zichzelf isoleert.

Presentatie: Wilders brengt zijn betoog met flair, maakt (voor een Kamerdebat) relatief veel contact met publiek, al komt hij wat fletser en onrustiger over dan normaal.

2. Rutte (VVD)
(Speech VVD-congres 23 juni)

Quote: „Als je in de politiek zit mogen mensen van je verwachten dat je met oplossingen komt die werken voor het land. Niet met schijnoplossingen die werken in de peilingen. De VVD zal nooit wegvloeden. De VVD zal nooit wegglijden. De VVD zal voorop lopen!”

Inhoud: De speech bevat een duidelijke boodschap: de VVD neemt haar verantwoordelijkheid om Nederland door de crisis te loodsen. Wel wat kil voor de premier aller Nederlanders.

Vorm: Rutte begint met een persoonlijke noot („Ik baal dat we niet door konden gaan...”) en somt de wapenfeiten van zijn kabinet op. Roemer zet hij neer als een Holle Bolle Gijs die het belastinggeld opmaakt, dat slaat aan. Sterk is de visie dat oudere en jongere generaties samen werken aan de toekomst. De tekst had opzweperender gekund, met meer contrast tussen de VVD en haar tegenstanders.

Presentatie: Rutte's presentatie is vloeiend, zekere bewegingen van lichaam en handen. Als hij uit het hoofd spreekt, kan hij beter contact maken met de zaal.

1. Roemer (SP)
(Speech SP-congres 2 juni)

Quote: [Over Europa] „...Zo'n Europa leidt tot afbraak van zeggenschap en afbraak van de democratie. En voor wie dat nou nog steeds niet begrepen heeft: dat deugt niet, dat pikken we niet en daar ga ik dus dwars voorliggen!”

Inhoud: Duidelijk SP-verhaal: Nederland moet socialer worden, niet liberaler. Het gaat om de menselijke maat, we moeten het samen doen.

Vorm: Roemer is bescheiden (Na langdurig applaus: „Ga maar snel weer zitten”) en zet anderen in het zonnetje. Hij gaat tekeer tegen het kabinet en drijft geregeld de emoties naar een climax. Rake vergelijkingen, zoals de Raad van bestuur van Europa in Brussel. „ZIJ gaan daar niet over wij gaan daar ZELF over!”. Hij sluit af door vooruit te lopen op regeringsdeelname. („Maar ik zeg daarbij: niet tegen elke prijs. Ik zet geen handtekening als...” 3 keer) Uitstekend.

Presentatie: Roemer komt af en toe wat onbeholpen over, maar dat maakt hem ook authentiek. Hij brengt zijn verhaal met passie, betreft zijn publiek en weet de kijker te ontroeren. (Klein minpuntje: aan het begin zegt Roemer voor de grap tegen de vorige spreker: „Guido je liet een briefje liggen: ‘Als je geen piemel hebt opzouten.’” Niet echt premierwaardig.)

Conclusie

Zoals Obama het deed in Ohio

De conclusie is – en dat mag wel eens gezegd – dat alle lijsttrekkers bovengemiddelde sprekers zijn. De speech van Roemer steekt er bovenuit. Maar zijn concurrenten hebben nog de hele zomer om hem voorbij te streven.

Het valt op dat de lijsttrekkers van de traditionele partijen in het politieke midden (PvdA en CDA) minder goed uit de verf komen dan de partijen aan de flanken (PVV en SP). De verklaring van

menigeen zal zijn dat ‘populistische’ leiders minder genuanceerd hoeven te zijn en losser kunnen presenteren. Dat is deels waar, maar ook de traditionele partijen zouden af en toe in moeten spelen op de emoties van mensen.

Door met passie te spreken, persoonlijk te worden en het publiek in hun toespraak te betrekken met waarden en visie. Zoals Obama

deed op 5 mei in Ohio:

„But that’s not an excuse to tell the vast majority of responsible, hardworking Americans, ‘You’re on your own.’ [...]

That’s not how we built America.

That’s not who we are. We built this country together. [...]

We built railroads and highways; the Hoover Dam, the Golden Gate Bridge – together. [...]

We did these things together [...]. Because they gave us all opportunity.

Because they moved us forward together – as one people, as one nation. That’s the true lesson of our past, Ohio. That’s the right vision for our future.

And that’s why I’m running for President.”

Huib Hudig is speechcoach bij Speak to Inspire en auteur van *Het speechboekje*. In het verleden schreef hij speeches voor onder meer Piet Hein Donner, Mark Rutte en Rita Verdonk.